

موتور برق چند پایه

دکتر سید عبدالرحمن اعتماد
مدرس دانشگاه فرهنگیان

آموزگار کلاس چندپایه معمولاً چاره‌ای جز استفاده از روش تدریس تلفیقی ندارد. این روش، کمبود زمان در کلاس‌های چندپایه را جبران می‌کند. سالیان قبل مدیر و آموزگار دبستان روستای انارستان از دهستان انارستان، بخش عقدا، شهرستان اردکان یزد بوم و پنج پایه‌ی تحصیلی را هم‌زمان تدریس می‌کردم. در نگاه اول، تدریس در چنین کلاس‌هایی بسیار سخت پیش‌بینی می‌شود. اما در صورتی که آموزگار به کارش علاقه‌مند باشد، آرام آرام به اداره‌ی کلاس چندپایه مسلط می‌شود و با شگردهای خلاقانه، راهبردهایی برای تدریس مؤثر پیدا می‌کند.

خانه یا دبستان

دبستان ما در خانه‌ی کسی فعالیت آموزشی داشت که فقط دو اتاقش را در اختیار آموزش و پرورش قرار داده بود. یک اتاق برای بیتوته‌ی آموزگار بود و اتاق دیگر به کلاس درس اختصاص یافته بود. روستا در آن زمان آب لوله‌کشی نداشت و یک موتور برق داشت که آن هم فقط در دو ساعت اول شب روشن می‌شد و برق‌رسانی به خانه‌ها، از جمله مدرسه، در همان دو ساعت ابتدای شب بود. آب شرب و آب مصرفی خانگی، کشاورزی و دام‌پروری، از چند چشمه‌ای تأمین می‌شد که آب به نسبت شیرینی داشت و حدس می‌زدند به سفره‌ی زیرزمینی دشت یزد - اردکان اتصال داشته باشد.

انارستان و کیکوه

دانش‌آموزان دبستان از دو روستای انارستان و کیکوه بودند، اما در این دبستان از تنش‌هایی که بین دانش‌آموزان چندپایه پیش می‌آمد، خبری نبود. من حتی یک مورد را هم به یاد نمی‌آورم. وقت آموزگار به هیچ‌وجه صرف رفع تنش‌ها و چالش‌ها نمی‌شد و فرصتی ایده‌آل تلقی می‌شد. تکرار مطالب پنج پایه در هر روز و یادآوری آموخته‌های گذشته، برای دانش‌آموزان دوم تا پنجم فرصتی بود به منظور اصلاح آموخته‌های ناقص قبلی. مطرح‌شدن مباحث پایه‌ی بالاتر، برای دانش‌آموزان پایه‌ی پایین‌تر فرصت‌های خودآموزی فراهم می‌کرد. تلفیق برنامه‌ی درسی نیز ظرفیت‌های آموزشی گسترده‌تری را در کلاس چندپایه فراهم می‌کرد.

تصور اینکه محتوا مانند کلاس‌های تک‌پایه و با دانش‌آموزان تقریباً یکدست آن‌ها ارائه شود، فقط خیال است. در کلاس پنج‌پایه دانش‌آموزان قسمت‌هایی از محتوا را به صورت خودخوان مطالعه می‌کردند. شعرهای فارسی برای تمام دانش‌آموزان جذابیت داشتند و انگیزه را برای توجه همه‌ی دانش‌آموزان پایه‌های مختلف در یک کلاس فراهم می‌کردند.

ورزش، روستاگردی و تلفیق

درس تربیت‌بدنی با شرکت دانش‌آموزان دو یا سه پایه به صورت هم‌زمان انجام می‌شد و طراحی آموزشی به نحوی صورت می‌گرفت که یکی از دانش‌آموزان پایه‌ی بالاتر، در زنگ ورزش در حیاط مدرسه مواظب سایر دانش‌آموزان باشد. استفاده از معلم‌یار نه تنها اجتناب‌ناپذیر بود، بلکه یکی از راهبردهای اساسی در کلاس پنج‌پایه بود. معلم‌یار به نوعی مجبور بود به شکل تسلط‌یاب بر موضوعات کلاس پایین‌تر از خود مسلط شود و این کار را در فرصت‌های غیر از مدرسه انجام می‌داد.

روستاگردی در باغ، صحرا، دشت و کوه، به صورت جمعی و بدون تفکیک پایه صورت می‌پذیرفت. تلفیق هم‌زمان بعضی از موضوعات مثلاً ریاضی، علوم و جغرافیا هم امکان‌پذیر بود و انجام می‌شد. معمولاً با دست‌کاری در زمان تدریس، موضوعاتی که پیوندهای بیشتری داشتند، هم‌زمان تدریس می‌شدند. تمام طراحی تدریس در شب قبل و در همان دو ساعتی که موتور برق روستا روشن می‌شد، انجام می‌گرفت.

